
- (6) Nói chín thì phải làm mười
Nói mười làm chín kẻ cười người chê
(Theo Tiếng Việt 5)

1. Giải thích nghĩa của các từ in đậm trong các câu và cho biết các từ đó thuộc loại từ gì.
2. Khoanh vào chữ cái đứng trước câu trả lời đúng trong các trường hợp dưới đây:
 - a. Câu số (1) khuyên mọi người kính trọng và biết ơn thầy cô giáo.
 - b. Câu số (3) sử dụng một cặp từ trái nghĩa.
 - c. Câu số (5) là lời khuyên khi trồng trọt.
 - d. Từ “cười” trong câu số (6) là danh từ.
3. Nêu suy nghĩ của em về bài học rút ra từ câu số (2) và câu số (4).
4. Viết lại câu số (1) thành một câu văn, yêu cầu: câu văn đó là câu ghép, có quan hệ từ nối các vế câu.

PHẦN II

Cho đoạn văn:

Trong rừng, Thỏ, Nhím và Sóc đều nổi tiếng là thông minh, nhanh trí. Nhưng ai giỏi nhất thì chưa có dịp thi tài. Vì thế, không ai chịu ai. Mấy cậu liền tổ chức một cuộc thi và mời cô Gõ Kiến làm trọng tài, ra đề thi rồi chấm luôn.

Gõ Kiến phát cho mỗi bên hai chục hạt đậu ván và ra điều kiện: Ai ăn lâu hết nhất thì thắng cuộc.

Thỏ ăn dè mỗi ngày nửa hạt, ăn được 40 ngày. Nhím cứ ba ngày mới ăn một hạt, được 60 ngày. Sóc ăn mỗi ngày 6 hạt. Ba ngày sau, túi của Sóc rỗng không.

Sang ngày thứ 61, Gõ Kiến cho biết:

- Nhím ăn được lâu nhất và giỏi nhất!

Sóc không chịu. Cậu ta kêu:

- Tôi vẫn còn!

Gõ Kiến hỏi:

- Còn mà túi lại rỗng không thế này?

Sóc thũng thũng mời Gõ Kiến cùng Thỏ, Nhím đến một góc rừng và trở vào hai cây đậu ván lúc này đã leo vắn vít trên giàn:

- Đây! Tôi ăn ba ngày hết 18 hạt. Còn hai hạt nữa của tôi đây!

Tất cả đều chịu Sóc là giỏi. Giỏi nhất.

Cái gì cũng thế, chỉ ăn thì mấy cũng hết.

Nhưng biết gieo trồng thì mãi mãi vẫn còn cái ăn.

(Theo Phong Thu, *Ai giỏi nhất?*, Tiếng Việt 5)

1. Đoạn văn có mấy danh từ riêng? Ghi lại những danh từ riêng đó.
2. Tại sao tất cả đều công nhận Sóc là người giỏi nhất?
3. Chỉ ra thành phần Chủ ngữ, Vị ngữ trong câu văn in đậm.
4. Nêu tác dụng của cách lược bỏ Chủ ngữ trong câu cuối cùng: “Nhưng biết gieo trồng thì mãi mãi vẫn còn cái ăn.”

PHẦN III

Trong lớp em có hai bạn rất thân nhau. Hãy viết bài văn miêu tả hai người bạn đó.

ĐỀ 12

PHẦN I

Đọc thầm đoạn thơ sau rồi trả lời các câu hỏi bên dưới:

*Con gặp trong lời mẹ hát
Cánh cò trắng, dải đồng xanh
Con yêu màu vàng hoa mướp
“Con gà cục tác lá chanh”*

*Thời gian chạy qua tóc mẹ
Một màu trắng đến nôn nao
Lưng mẹ cứ còng dần xuống
Cho con ngày một thêm cao*

*Mẹ ơi, trong lời mẹ hát
Có cả cuộc đời hiện ra
Lời ru chắp con đôi cánh
Lớn rồi con sẽ bay xa.*

(Trương Nam Hương, *Trong lời mẹ hát*, *Tiếng Việt 5*)

1. Trong lời mẹ hát, những hình ảnh nào của quê hương đất nước đã hiện ra?
2. Tại sao câu thơ “Con gà cục tác lá chanh” lại sử dụng dấu ngoặc kép?
3. Em hiểu như thế nào về hai câu thơ in đậm?

PHẦN II

Cho đoạn văn:

(1) Lãng của các vua Hùng kê bên đền Thượng, ẩn trong rừng cây xanh xanh. (2) Đứng ở đây, nhìn ra xa, phong cảnh thật là đẹp. (3) Bên phải là đỉnh Ba Vì vôi vọi, nơi Mị Nương – con gái của vua Hùng Vương thứ 18 – theo Sơn Tinh về trấn giữ núi cao. (4) Dãy Tam Đảo như bức tường xanh sừng sững chắn ngang bên trái đỡ lấy mây trời cuộn cuộn. (5) Phía xa xa là núi Sóc Sơn, nơi in dấu chân ngựa sắt Phù Đổng, người có công giúp Hùng Vương đánh thắng giặc Ân xâm lược. (6) Trước mắt là Ngã Ba Hạc, nơi gặp gỡ giữa ba dòng sông lớn tháng năm mãi miết đắp bồi phù sa cho đồng bằng xanh mát.

(Theo Đoàn Minh Tuấn, *Phong cảnh đền Hùng*, *Tiếng Việt 5*)

1. Ghi lại từ khác loại trong các từ sau đây: “xanh xanh”, “vôi vọi”, “sừng sững”, “mãi miết”, “mãi mê”.
2. Ghi lại những từ ngữ sử dụng biện pháp nhân hóa trong đoạn văn và cho biết tác dụng của biện pháp đó.
3. Câu số (1) và câu số (2) được liên kết với nhau bằng phép liên kết nào?
4. Chỉ ra thành phần Chủ ngữ, Vị ngữ trong câu số (3).

PHẦN III

Nhà thơ Đỗ Trung Quân đã viết:

*Quê hương là gì hở mẹ
Mà cô giáo dạy phải yêu?*

*Quê hương là gì hỡi mẹ
Ai đi xa cũng nhớ nhiều?
(Quê hương)*

Dựa vào ý thơ trên, hãy viết bài văn ngắn (khoảng 20 câu) miêu tả vẻ đẹp của quê hương Việt Nam.

ĐỀ 13

PHẦN I

Đọc thầm đoạn thơ sau rồi thực hiện các yêu cầu bên dưới:

*Là cửa nhưng không then khóa
Cũng không khép lại bao giờ
Mênh mông một vùng sóng nước
Mở ra bao nỗi đợi chờ*

*Nơi những dòng sông cần mẫn
Gửi lại phù sa bãi bồi
Để nước ngọt ùa ra biển
Sau cuộc hành trình xa xôi*

*Dù giáp mặt cùng biển rộng
Cửa sông chẳng dứt cội nguồn
Lá xanh mỗi lần trôi xuống
Bỗng... nhớ một vùng núi non...*

(Quang Huy, *Cửa sông, Tiếng Việt 5*)

1. Từ “cửa” trong “cửa sông” được dùng theo nghĩa gốc hay nghĩa chuyển?
2. Chia những từ sau thành hai loại và giải thích lí do vì sao em lại chia như vậy: “mênh mông”, “bãi bồi”, “xa xôi”, “núi non”.
3. Tìm một từ láy trái nghĩa với từ “xa xôi”.
4. Nêu cảm nhận của em về khổ thơ cuối.

PHẦN II

Cho đoạn văn:

Xưa, có một vị quan án rất tài. Vụ án nào, ông cũng tìm ra manh mối và phân xử công bằng. Một hôm, có hai người đàn bà đến công đường. Một người mếu máo:

- Bẩm quan, con mang vải đi chợ, bà này hỏi mua, rồi cướp tấm vải, bảo là của mình.

Người kia cũng rung rung nước mắt:

- Tấm vải là của con. Bà này lấy trộm.

Đòi người làm chứng không có, quan cho lính về nhà họ xem. Cả hai đều có khung cửi, cùng mang vải ra chợ bán hôm ấy. Ngẫm một lát, quan ôn tồn bảo:

- Hai người đều có lí nên ta xử thế này: tấm vải xé đôi, mỗi người một nửa.

Thừa lệnh, lính đo vải xé ngay. Một người đàn bà bật khóc. Lập tức, quan bảo đưa cả tấm vải cho người này rồi thét trời người kia lại. Sau một hồi tra hỏi, kẻ kia phải cúi đầu nhận tội.

(Theo Nguyễn Đồng Chi, *Phân xử tài tình, Tiếng Việt 5*)

-
1. Phân tích cấu tạo ngữ pháp của câu văn in đậm.
 2. Phân biệt nghĩa của các từ ngữ sau: “mếu máo”, “rung rung nước mắt”, “bật khóc”.
 3. Theo em, vị quan xét xử vụ án này tài tình ở điểm nào?

PHẦN III

Trong bài thơ *Bóc lịch*, nhà thơ Bé Kiến Quốc viết như sau:

*Ngày hôm qua ở lại
Trong vở hồng của con
Con học hành chăm chỉ
Là ngày qua vẫn còn*

Dựa vào ý thơ trên, hãy kể lại một giờ học lí thú để lại cho em nhiều ấn tượng bằng một bài văn ngắn (khoảng 20 câu).

ĐỀ 14

PHẦN I

Đọc thầm đoạn thơ sau rồi thực hiện các yêu cầu bên dưới:

*Dải mây trắng đỏ dần trên đỉnh núi
Sương hồng lam ôm ấp nóc nhà gianh
Trên con đường viền trắng mép đồi xanh
Người các ấp tung bùng ra chợ Tết
Họ vui vẻ kéo hàng trên cỏ biếc
Những thằng cu áo đỏ chạy lon xon
Vài cụ già chống gậy bước lom khom
Cô yếm thắm che môi cười lặng lẽ
Thằng em bé nép đầu bên yếm mẹ
Hai người thôn gánh lợn chạy đi đầu
Con bò vàng ngộ nghĩnh đuổi theo sau
Sương trắng rõ đầu cành như giọt sữa
Tia nắng tia nháy hoài trong ruộng lúa
Núi uốn mình trong chiếc áo the xanh
Đồi thoa son nằm dưới ánh bình minh
Người mua bán ra vào đầy cổng chợ.*

(Đoàn Văn Cừ, *Chợ tết*, *Tiếng Việt 4*)

1. Ghi lại những tính từ chỉ màu sắc có trong đoạn thơ trên. Em có nhận xét gì về tác dụng của việc sử dụng những tính từ đó?
2. Viết lại đoạn thơ trên dưới hình thức một đoạn văn.

PHẦN II

Cho đoạn văn:

(1) Ôi chao! (2) Chú chuồn chuồn nước mới đẹp làm sao! (3) Màu vàng trên lưng chú lấp lánh. (4) Bốn cái cánh mỏng như giấy bóng. (5) Cái đầu tròn và hai con mắt long lanh như thủy tinh. (6) Thân chú nhỏ và thon vàng như màu vàng của nắng mùa thu. (7) Chú đậu trên một cành lộc vừng ngả dài trên mặt hồ. (8) Bốn cánh khẽ rung rung như còn đang phân vân.

(Nguyễn Thế Hội, *Con chuồn chuồn nước*, Tiếng Việt 4)

1. Câu cảm thán là những câu số.....
2. Ghi lại câu ghép có trong đoạn văn trên, chỉ rõ thành phần Chủ ngữ, Vị ngữ trong các câu.
3. Câu số (4) sử dụng biện pháp nghệ thuật gì? Nêu tác dụng của biện pháp đó.

PHẦN III

Viết bài văn ngắn (khoảng 20 câu) kể một chuyến du lịch thú vị cùng gia đình (hoặc các bạn).

Tham khảo đoạn văn dưới đây:

Vượt Đại Tây Dương, Ma-gien-lăng cho đoàn thuyền đi dọc theo bờ biển Nam Mỹ. Tới gần mỏm cực nam thì phát hiện một eo biển dẫn tới một đại dương mênh mông. Thấy sóng yên biển lặng, Ma-gien-lăng đặt tên cho đại dương mới tìm được là Thái Bình Dương...

Đoạn đường từ đó có nhiều đảo hơn. Không phải lo thiếu thức ăn, nước uống nhưng lại nảy sinh những khó khăn mới. Trong một trận giao tranh với dân đảo Ma-tan, Ma-gien-lăng đã bỏ mình, không kịp nhìn thấy kết quả công việc mình làm.

Những thủy thủ còn lại tiếp tục vượt Ấn Độ Dương tìm đường trở về châu Âu...

(Theo Trần Diệu Tân - Đỗ Thái, *Hơn một nghìn ngày vòng quanh trái đất*, Tiếng Việt 4)

ĐỀ 15

PHẦN I

Đọc thầm đoạn thơ sau và trả lời các câu hỏi:

*Em cu Tai ngủ trên lưng mẹ ơi
Em ngủ cho ngoan, đừng rời lưng mẹ
Mẹ đang tựa bắp trên núi Ka-lui
Lưng núi thì to mà lưng mẹ nhỏ
Em ngủ ngoan em đừng làm mẹ mỏi
Mặt trời của bắp thì nằm trên đồi
Mặt trời của mẹ, em nằm trên lưng*

*- Ngủ ngoan a-kay ơi, ngủ ngoan a-kay hời
Mẹ thương a-kay, mẹ thương lànng đói
Con mơ cho mẹ hạt bắp lên đều
Mai sau con lớn phát mười Ka-lui!*

(Theo Nguyễn Khoa Điềm, *Khúc hát ru những em bé lớn trên lưng mẹ*, Tiếng Việt 4)

1. Cho biết câu văn in đậm thuộc kiểu câu gì? Chỉ ra bộ phận Chủ ngữ, Vị ngữ trong câu đó.
2. Từ hình ảnh được miêu tả trong câu văn in đậm, hãy nêu cảm nghĩ của em về người mẹ trong đoạn thơ.
3. Tìm một từ đồng nghĩa với từ “bắp” trong đoạn thơ trên.
4. Đánh dấu X vào ô vuông đứng trước câu trả lời đúng:
 Từ “lưng” trong “lưng núi” được dùng theo nghĩa gốc.